

10.
IONEL POP ÉSZAK-ERDÉLYI KORMÁNYBIZTOS ÁTIRATA
CONSTANTIN SĂNĂTESCU MINISZTERELNÖKNEK
A ROMÁN HATÓSÁGOK KIUTASÍTÁSA TÁRGYÁBAN

Bukarest,⁵³⁸ 1944. november 11.

292/Cab.

Elnök úr,⁵³⁹

Az alábbiakat van szerencsém tudomására hozni:

Tegnap, 1944. november 10-én 12 órakor Maros megye prefektusa, dr. Ioan Bozdoc értesített, hogy megjelent nála Marosvásárhely szovjet katonai parancsnoka, aki közölte velem, a közigazgatás a szovjet hadsereg fennhatósága alá kerül és a prefektus, ha akarja, továbbra is dolgozhat, de anélkül, hogy [a román] főhatalmat képviselné. Ugyanakkor közölte velem, hogy a hadsereg, a csendőrség és a rendőrség el fogja hagyni a várost. A régi járás szovjet parancsnoka ugyanakkor rendelte el az összes román hatóság kiürítését a járásból.

Dr. I. Bozdoc prefektus úr kérésére⁵⁴⁰ e parancs végrehajtásának mindennemű halasztását visszautasították.

Ugyanaznap, f. év november 10-én 12³⁰-kor a csíki prefektus úr, dr. Aurel Țețu közölte velem, utasítást kapott a szovjet katonai parancsnoktól, hogy 48 óra alatt Csík megyéből távolítsa el az összes román hatóságokat.

Ma 11 órakor Msg. Iuliu Hossu főtisztelendő püspöktől kaptam egy üzenetet Kolozsvárról, amely az Észak-Erdélyben élő románok kétségbeesett helyzetére mutat rá azon körülmény nyomán, hogy a szovjet hadsereg Észak-Erdély egész területén átvette a közigazgatást. [A püspök] elküldte a (szovjet hatóságok által beiktatott) kolozsvári prefektus egyik rendeletét is, amelyben köztudomásra hozták, hogy egész Észak-Erdélyt mostantól a „megszálló” szovjet hadsereg igazgatja.⁵⁴¹

Szintén ma, 16 órakor hivatalosan közölték velem, hogy a szovjet parancsnok-ságtól kapott rendelet értelmében Csík, Udvarhely és Háromszék megyék csendőrszárnyait kiutasították erről a területről és a bécsi döntés határai mögé vonulnak vissza.

Észak-Erdélyből e helyzet nyomán elkezdődött a román lakosság tömeges menekülése, különösen mivel – amint mondják – elrendelték az összes olyan személy kiutasítását is, aki az 1940. szeptemberi határ innenső részéről jött át erre a területre.

538 Az iraton feltüntetett keletkezési hely Kolozsvár, valójában ez Bukarest volt.

539 A lap szélén feltehetően Sănătescutól származó kézzel írott megjegyzés olvasható: „Ismerem a helyzetet.

Kértem az intézkedések felfüggesztését.”

540 Ez elírás, helyesen: kérése *ellenére*.

541 Lásd a 9. sz. dokumentumot.

Tekintettel a helyzet súlyosságára, tisztelettel kérem, szíveskedjék a szükséges intézkedéseket meghozni.

Kérem, fogadja Elnök úr mély tiszteletem nyilvánítását.

Főkormánybiztos,
dr. Ionel Pop

Román Országos Központi Történeli Levéltár, miniszterelnökségi iratok,
Sănătescu-Rădescu-kormányok, 935. fond, 24/1944-45. csomó, 2148/30/XI/1944.
iktsz., 34., Ionel Pop kézjegyével ellátott román nyelvű tisztázat.

MELLÉKLET:

România

Comisariatul pentru Administrarea Regiunilor Eliberate ale Transilvaniei
Cluj, la 11 noiembrie 1944.⁵⁴² Nr. 292/cab.

Domnule Președinte

Am onoarea a vă aduce la cunoștință următoarele:

Ieri, în 10 noiembrie 1944, la orele 12 mi-a comunicat domnul prefect al județului Mureș, dr. Ioan Bozdoc, că s-a prezentat la d-sa comandantul militar sovietic al orașului Tg. Mureș, care i-a comunicat, că administrațiunea publică trece asupra armatei sovietice. și că prefectul, dacă voiește să lucreze mai departe, însă fără a reprezenta autoritate. În aceeași vreme i-a comunicat, că armata, jandarmeria și poliția urmează să părăsească orașul. Dl. comandant sovietic al plasei Reghin, în aceeași vreme, a ordonat evacuarea tuturor autorităților românești din acea plasă.

La cererea d-lui prefect dr. I. Bozdoc s-a refuzat orice amânare a executării a acestui ordin.

În aceeași zi, de 10 noiembrie a.c., la orele 12³⁰ mi-a comunicat dl. prefect de Ciuc dr. Aurel Țețu că a primit ordin de la comandantul militar sovietic, ca în 48 ore să evacueze județul Ciuc, toate autoritățile românești.

Azi la orele 11 am primit un mesaj din partea I. P. S.⁵⁴³ Episcopului Iuliu Hossu din Cluj, care arată situația disperată a românilor din Transilvania de Nord, în urma împrejurarilor, că Armata Sovietică a preluat administrația publică în întreg teritoriul Transilvaniei de Nord. Mi-a trimis și o ordonanță a prefectului (instituit de autoritățile sovietice) din Cluj, în care se aduce ș-a cunoștință publică, că întreaga Transilvanie de Nord va fi de acum administrată de Armata Sovietică „de ocupație”.

Tot azi, ș-a orele 16 mi se comunica oficios, că în urma ordinului primit de la Comandamentul Sovietic, legiunile de jandarmi din județele Ciuc, Odorhei și Trei-Scaune sunt evacuate din acest teritoriu și retrag după frontiera dictatului de la Viena.

Din Transilvania de Nord, în urma acestei situații, a pornit un exod a populației românești, mai ales, că – după cum se spune a ordonat și expulzarea tuturor persoanelor care au trecut în acest teritoriu, de dincoace de granița din septembrie 1940.

Considerând greutatea situației, vă rog respectuos să binevoiți a lua măsurile, care se impun.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea deosebitei mele considerațiuni.

Înalt Comisar
(ss.) dr. Ionel Pop

Domniei Sale

Domnului General de Corp de Armata Adjutant Constantin Sănătescu,
Președintele Consiliului de Miniștri

542 A lap szélén, feltehetően Sănătescutól származó, kézzel írott megjegyzés olvasható: „Cunosc situația. Am cerut suspendarea măsurilor”.

543 I. P. S. – Înalt Preasfântit (Óméltósága).

11.

A KOMMUNISTA PÁRT MAROS-TORDA MEGYEI SZERVEZETE
ÉS A MAGYAR DEMOKRATA SZÖVETSÉG MEGBÍZOTTAI
IOAN BOZDOC PREFEKTUSNAK ÁTADOTT EMLÉKIRATA A HELYBELI
MAGYARSÁG ÜLDÖZTETÉSÉRŐL

Marosvásárhely, 1944. november 11.

Súlyos, sorozatos sérelmeink orvoslására a helyi Kommunista Párt és a Magyar Demokrata Szövetség megbízottai az alanti Emlékiratot nyújtották át dr. Bozdog⁵⁴⁴ prefektusnak:

A Maros-Torda megyei Kommunista Párt és Magyar Demokrata Szövetség az alantiakban foglalva össze a megye és Marosvásárhely város jelenlegi helyzetét:

A német és magyar csapatok kivonulása után a megye lakossága – ahol nem hurcolták magukkal – kifosztottan is, közművek nélkül is, a helyén maradt. Demokrata országban emberként akart élni és dolgozni. E szándékunkban éppen az építő munka megszervezése hívatott közigazgatási gépezetet akasztott meg. A közigazgatás megszervezőinek nagy része a bosszú gondolatával jött ide; rajtunk kívánják megbosszulni azokat a sérelmeket, amelyeket a fasiszta magyar állam velük szemben elkövetett. Ártatlanságunk és demokratikus meggyőződésünk tudatában tiltakozunk a minket igaztalanul sújtó alábbi intézkedések ellen:

I.

A fegyverszüneti egyezmény második pontjára hivatkozva a román hatóságok – sajátos értelmezésük alapján – letartóztatják és internáló táborok felé irányítják mindazokat a férfiakat, gyakran asszonyostól, csecsemőtől,

a) akik a magyar vagy a román hadseregből megszöktek, eldobva a Szovjeunió ellen irányított fegyvert;

b) a német és magyar hadseregtől elhurcolt és most Észak-Erdély valamelyik részéből visszatért lakosságot;

c) azokat, akik Antonescu uralma idején Dél-Erdélyből politikai magatartásuk miatt kénytelenek voltak Észak-Erdélybe menekülni, avagy kiutasítottak;

d) mindazokat, akiknek nem sikerült román állampolgárságot szerezni;

e) mindazokat a diákokat, akik a két ország közötti kölcsönös megegyezés alapján Észak-Erdélyben tanultak;

f) mindazokat, akik az 1940. év előtti Magyarország területéről jöttek Észak-Erdélybe és politikai meggyőződésükhöz híven itten maradtak és végül

g) kivizsgálatlan feljelentésre, vádaskodásra bárkit.

544 A prefektus neve helyesen: Bozdoc.